

Onderwerp

Signalen: toenemend aantal daklozen op straat

Datum	30 november 2021	Naam en telefoon	Mariska Arts, 629208
Afdeling	MM MO	Portefeuillehouder	Thijs van Kessel

Wat adviseer je te besluiten?

1. In te stemmen met de volgende oplossingsrichtingen ten aanzien van het toenemend aantal daklozen op straat:
 - a. Extra nachtopvang mogelijk maken bij het Verdihuis.
 - b. Dienstverlening van Stichting Barka voor de begeleiding van arbeidsmigranten in te kopen.
 - c. Starten met de acties in het uitvoeringsplan 'Brede aanpak dak- en thuisloosheid'.
2. In te stemmen met de financiële consequenties:
 - a. Extra nachtopvang: € 80.000, op te nemen in de meerjarenbegroting Beschermd Wonen.
 - b. Inkoop dienstverlening Stichting Barka: € 50.000, op te nemen in de begroting 2022 Beschermd Wonen.
 - c. Stichting Barka na 2022 te financieren vanuit het dossier arbeidsmigranten.
3. De Raad te informeren over dit besluit.
4. Zorginkoop opdracht te geven dit besluit te verwerken in financiële- en monitorafspraken in de overeenkomsten voor 2022.

Wat is de aanleiding voor dit advies?

Sinds september zijn er meerdere signalen ontvangen over:

- een toenemend aantal (economisch) dak- en thuislozen in de samenleving als gevolg van de tekorten op de woningmarkt;
 - zichtbare daklozen op straat in Oss;
 - op piekmomenten capaciteitstekorten bij Stichting Maatschappelijke Opvang het Verdihuis waardoor;
 - inwoners maar gedeeltelijk gebruik kunnen maken van nachtopvang (drie nachten per week);
 - inwoners naar andere centrumgemeenten uitwijken, waar vaak ook geen plek of toegang is, waardoor zij op straat terecht komen;
 - het toenemend aantal arbeidsmigranten die een beroep doen op opvang of op straat leven.
- Voor bijna alle signalen geldt dat het een landelijk beeld is. Vorig jaar ook in andere Brabantse centrumgemeenten goed zichtbaar, maar nu ook zichtbaar in Oss.

Aan welke opdracht draagt dit advies bij?

In de 'Regionale ontwikkelagenda voor zorg, opvang en ondersteuning voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid', vastgesteld door de Raad in 2020, zijn de volgende doelen benoemd:

1. Wonen gaat voor opvang:
 - a. Voorkomen dat inwoners dakloos worden.
 - b. Beperken onnodige instroom in opvang – focus op de doelgroep.
 - c. Doorstroom en uitstroom uit opvang bevorderen.
 - d. Meer huisvesting voor de doelgroep.

- e. Draaglast en draagkracht in buurten en wijken blijven in balans.
- f. Inzicht in: lossen we een woonprobleem op of een opvangprobleem.
- 2. Passende zorg en ondersteuning voor inwoners die niet zelfredzaam zijn.
- 3. Voldoende, beschikbare, passende en betaalbare regionale (opvang)voorzieningen.
- 4. De juiste zorg op de juiste plek.
- 5. Leefbare wijken en dorpen.
- 6. Voorkomen van overlast, escalatie en veiligheidsproblemen.
- 7. Samenwerking vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid.

Welk resultaat willen we bereiken?

Omdat dak- en thuisloosheid een breed, complex, maatschappelijk en landelijk probleem is, zijn snelle oplossingen niet direct voor handen. We stellen voor om regionale maatregelen te treffen met als doel op de korte termijn:

- meer nachtopvang mogelijk te maken;
- arbeidsmigranten te begeleiden;
- veiligheidsrisico's te verkleinen en de leefbaarheid te vergroten;
- dak- en thuisloosheid te voorkomen.

1. Tijdelijke uitbreiding van de nachtopvang

Voor het jaar 2022 de nachtopvang uit te breiden met 7 plekken. Hierbij afspraken te maken over het bijhouden van de volgende gegevens:

- Aantal verzoeken tot nachtopvang, toelatingen en afwijzingen. Bij afwijzingen; reden van afwijzing.
- Herkomst van mensen die zich melden bij de nachtopvang; (andere) centrumgemeenten, regiogemeenten, overig (met toelichting) en onbekend.

Noot:

- a. Naast de uitbreiding van de nachtopvang, kan het nodig blijven om bij een nog grotere vraag (strengere winter, corona, andere onverwachte omstandigheden) een extra locatie voor winteropvang te openen, met name voor de groep waarvoor de plekken nachtopvang niet geschikt zijn.
- b. Dit zijn vooral inwoners die middelen gebruiken. Doordat wij in onze regio (nog) geen opvang voor verslaafden hebben, is er geen locatie waar deze groep opgevangen kan worden. Dit probleem vergt tijd en zoekwerk en moet in samenhang met het totale specialistische pallet aan regionale opvangvoorzieningen bekeken worden. Hier geven we in 2022 verder uitvoering aan.
- c. De transformatie van de maatschappelijke opvang blijft onverminderd belangrijk. We vangen alleen mensen op waarvoor de maatschappelijke opvang bedoeld is en we verkorten doorlooptijden zodat opvang beschikbaar blijft en meer inwoners geholpen kunnen worden.

2. Dienstverlening van Stichting Barka inkopen om (dreigend) dakloze arbeidsmigranten te begeleiden

Arbeidsmigranten komen na verlies van arbeid en onderdak niet in aanmerking voor maatschappelijke opvang (op grond van landelijke wet- en regelgeving) en belanden daardoor op straat. Bovendien is de maatschappelijke opvang niet bedoeld voor economisch daklozen, maar is het een vangnet voor inwoners met meervoudige problematiek.

Stichting Barka heeft de expertise en spreekt de talen om arbeidsmigranten met passend maatschappelijk werk terug te begeleiden naar het land van herkomst of naar een nieuwe werkplek met bijbehorend onderdak. In onze regio is de dienstverlening van deze Stichting niet ingekocht maar wordt regelmatig verzocht om hulp in onze regio door onder meer de maatschappelijke opvang en Ons Welzijn. Bij het toenemende beroep op hen is het noodzakelijk om afspraken te maken over hun inzet.

De voorgestelde oplossing met Stichting Barka is vooral bedoeld om de druk op de maatschappelijke opvang te verminderen. Stichting Barka begeleidt arbeidsmigranten naar een andere woon- en of werkplek of terug naar het land van herkomst door de inzet van professionals, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen. Als arbeidsmigranten om verschillende redenen niet gemotiveerd zijn of niet willen terugkeren naar hun land van herkomst kan dakloosheid, en daarmee het op straat belanden, niet altijd voorkomen worden.

3. Uitvoeringsplan Brede aanpak dak- en thuisloosheid

Dit regionale uitvoeringsplan gaat helpen om een aantal onderwerpen aan te pakken, zodat we dak- en thuisloosheid bij inwoners kunnen voorkomen en de opvang kunnen verbeteren.

In opdracht van het Rijk is op basis van de uitgangspunten in de 'Ontwikkelagenda voor opvang, zorg en ondersteuning voor inwoners met een psychische kwetsbaarheid', het '*Regionale uitvoeringsplan brede aanpak terugdringen dak- en thuisloosheid*' opgesteld. Onderdeel van dit plan is:

1. Preventie

- a. preventie en vroegsignalering van schulden om huisuitzettingen te voorkomen.
- b. preventie instroom in de maatschappelijke opvang (MO) door inzet van ervaringsdeskundigen.
- c. voorkomen van instroom in de Maatschappelijke Opvang vanuit een kliniek, detentie of jeugdzorg.

2. Vernieuwen van de opvang

- a. bevorderen uitstroom naar een passende woonplek.
- b. inzet op kwaliteit en kleinschaligheid van de opvang.

3. Wonen met begeleiding

- a. gemeenten pakken dak- en thuisloosheid aan op basis van het principe 'wonen eerst'.
- b. gemeenten maken aangescherpte prestatieafspraken met woningcorporaties.

Dit plan lost het urgente tekort aan woningen voor deze doelgroep niet op. Maar we werken wel aan het verbeteren van door- en uitstroom uit de maatschappelijke opvang, het voorkomen van huisuitzettingen en nieuwe vormen van wonen met ondersteuning. Daarom is het onderdeel van de oplossing voor de langere termijn.

Welke argumenten zijn er voor dit advies?

1.1 De signalen komen van verschillende bronnen, maar laten hetzelfde beeld zien.

De betreffende signalen zijn sinds begin september bij de gemeente binnen gekomen: via het Verdihuis, Wmo-consulenten, wijkoverleg in Oss (tevens namens politie, bemoeizorg en andere partners), andere Centrumgemeenten die aan de bel trekken zoals Den Bosch, de procesregisseur

Zorg & Veiligheid, inwoners, Regioteam BWO (voorheen regionale toegang Beschermd Wonen). Het betreft meer dan 10 signalen in een maand tijd. Ketenpartners herkennen de signalen. In oktober lijken de signalen weer wat af te nemen.

Het Verduihuis beaamt de problematiek en omschrijft de situatie als volgt:

1. Sinds begin augustus 2021: dagelijks circa 15 aanvragen van mensen met daadwerkelijk regiobinding voor de 8 bedden die er zijn.
2. Vaak is er sprake van een uitgeput sociaal netwerk, waar mensen al te vaak een beroep op hebben moeten doen voor een slaapplek.
3. Geen financiële middelen om anders dan met een nachtopvang in onderdak/een droge slaapplek te voorzien.
4. Het gaat om mensen met complexe problemen op meerdere leefgebieden.
5. Doordat soms 'nee' verkocht wordt, vinden mensen hun weg naar bijvoorbeeld de daklozenopvang in Den Bosch. Collega-gemeenten en -opvang zijn welwillend om elkaar over en weer te helpen. Maar er wordt nu een beroep op hen gedaan om het 'regio Osse' daklozenprobleem op te lossen.
6. Uit nood wordt bij een tekort aan plekken overgestapt op een beleid van drie nachten per week per persoon maximaal. Zodat iedereen die dat nodig heeft een keer kan bijtanken en een douche kan pakken om de overige nachten op straat te kunnen overleven. Het tekort komt en gaat met golfbewegingen. Maar in perioden met tekorten zijn de oplossingen niet meer acceptabel.
7. De grotere vraag voor noodopvang komt niet (meer) alleen voort uit weersomstandigheden of in bepaalde periodes in het jaar.
8. Er is geen geschikte locatie om dakloze gebruikers op te vangen. Er is wel structureel vraag naar opvang voor deze specifieke groep. Wij moeten hiervoor op maat op zoek naar oplossingen, welke steeds moeilijker te vinden zijn.

De andere Centrumgemeenten in de provincie Noord-Brabant herkennen de daklozenproblematiek. De omvang hiervan is in Oss nog enigszins kleinschalig te noemen: andere centrumgemeenten hebben ervaring met het openstellen van sporthallen voor daklozen en/of arbeidsmigranten. Zij geven daarbij aan dat dit vaak een aanzuigende werking heeft vanuit andere regio's. Daarom is het wenselijk om hierin onderling afstemming te zoeken.

1.2 Extra plekken verminderen de druk op de nachtopvang en bevordert de leefbaarheid in bepaalde gebieden.

Door extra opvangplekken in te kopen, zorgen we er voor dat:

- er minder daklozen op straat verblijven;
- er minder inwoners afgewezen worden voor de nachtopvang door het jaar heen;
- het Verduihuis flexibeler kan inspelen op de piekmomenten in de vraag naar opvang;
- het Verduihuis flexibeler kan inspelen op bijzondere omstandigheden, zoals de winterperiode of zoals vorig jaar de coronapandemie;
- we meer inzicht krijgen in de behoefte en structureel benodigde nachtopvang;
- er minder veiligheidsrisico's zijn voor de daklozen;
- overlast en het onveiligheidsgevoel in bepaalde gebieden afnemen;
- er minder kans is op overlast, escalatie en openbare orde en veiligheidsproblemen op straat.

1.3 Goede monitoring en registratie gaat helpen de omvang van de problematiek te duiden.

Op dit moment zijn er (te) weinig cijfers voor handen. Het Verdihuis houdt op verzoek van de gemeente sinds kort actief het aantal meldingen voor noodopvang bij. Voorheen werden geen cijfers bijgehouden van inwoners die niet geplaatsd worden. Dat zijn nu juist de cijfers die ontbreken om de omvang van de problematiek te kunnen bepalen.

2.1 De dienstverlening van Stichting Barka is efficiënt, effectief en relatief goedkoop.

Doordat Stichting Barka veel ervaring heeft in andere Centrumgemeenten met de doelgroep, de talen spreekt, met vrijwilligers werkt en gebruik maakt van een werkplek in het Verdihuis, is hun dienstverlening effectief en relatief goedkoop.

2.2 Zorg voor arbeidsmigranten hoort bij de integrale aanpak.

Portefeuillehouders Wmo van de 10 gemeenten willen zich hard maken voor de inkoop van de dienstverlening van Stichting Barka vanwege de urgente problematiek. Daarom bekostigen we dit in 2022 vanuit de Wmo. Maar de portefeuillehouders Wmo hebben besloten dit voor één jaar te doen. Zij stellen voor om vanaf 2022 het beleid, inkoop en financiering onder te brengen bij de huisvesting van arbeidsmigranten als onderdeel van de integrale aanpak arbeidsmigranten.

3.1 Het Uitvoeringsplan brede aanpak dak- en thuisloosheid biedt mogelijkheden om met concrete acties vanuit de gemeente en ketenpartners de dakloosheidproblematiek aan te pakken.

De Brede aanpak dak- en thuisloosheid richt zich op het voorkomen van dak- en thuisloosheid, het vernieuwen van de maatschappelijke opvang en het organiseren van een zo snel mogelijke doorstroom naar een zelfstandige woning met begeleiding. Het uitvoeringsplan bevat concrete acties op zowel regionaal als lokaal niveau. In de periode januari tot en met maart 2022 gaan alle gemeenten aan de slag om acties daaruit te prioriteren, zodat de uitvoering vanaf april kan starten.

Wat zijn kanttekeningen, tegenargumenten of risico's?

1.1 Betrouwbare cijfers over het aantal dak- en thuislozen ontbreken.

Concrete cijfers over het aantal dak- en thuislozen ontbreken, omdat:

1. landelijke cijfers niet betrouwbaar zijn: grote groepen ontbreken in de schatting van het CBS en de cijfers zijn niet herkenbaar voor de regio;
2. regionale ketenpartners vaak geen zicht hebben op en/of contact hebben met deze groep;
3. methodieken om aan cijfers te komen en gangbaar zijn in het land niet altijd betrouwbaar zijn, zoals:
 - tellen op straat op specifieke dagen en dan extrapoleren,
 - signalen onderzoeken, en
 - uitvraag bij professionals.

Wij hebben ons gericht op het onderzoeken van de signalen en een uitvraag bij professionals.

Daaruit blijkt dat ketenpartners nu oplossingsrichtingen belangrijker vinden, dan cijfers. Onderdeel van de oplossingsrichtingen moet een goede monitoring en meer inzicht in cijfers opleveren.

1.2 Risico op aanzuigende werking bij opvang van arbeidsmigranten.

Bij het bieden van opvang aan de groep arbeidsmigranten bestaat het risico op aanzuigende werking. Daarbij vraagt deze problematiek om een andere aanpak dan die van de maatschappelijke opvang. Daarom is het beleid rondom arbeidsmigranten op een andere tafel (met regio Den Bosch)

geagendeerd. De afspraak is gemaakt om elkaar goed te blijven informeren zowel vanuit de huisvestingsvraagstukken als vanuit zorg voor deze doelgroep.

Waar moeten we rekening mee houden?

a. Financiën

Kosten en dekking uitbreiding nachtopvang

Kosten van 7 extra nachtopvangplekken bestaan uit: € 60.000 personele kosten ten behoeve van een slaapwacht en € 20.000 cliëntgebonden kosten. Totale kosten € 80.000,- per jaar.

De financiële ruimte is er om deze oplossing in te zetten. Dekking komt van de meerjarenbegroting Beschermd Wonen.

Kosten en dekking Stichting Barka

De verwachte kosten ad € 50.000 worden opgenomen in de begroting 2020 van Beschermd Wonen. In 2022 onderzoeken we hoe het onderwerp en financiering onderdeel kan worden van de integrale aanpak arbeidsmigranten vanaf 2023.

b. Privacy

Bij de uitvoering wordt rekening gehouden met alle eisen rondom privacy en informatieveiligheid.

c. Communicatie

We blijven informatie uitwisselen met ketenpartners en landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen delen in de B7 (Brabantse Centrumgemeenten) omtrent de dak- en thuisloosheidproblematiek, maatschappelijke opvang en opvang arbeidsmigranten.

d. Uitvoering

Na besluitvorming verwerkt de zorkinkoop deze in inkoopafspraken. SMO Verdihuis en Stichting Barka starten per 1 januari 2022 met de uitvoering.

e. Overlegd met

POHO Zorg:	Simon Franssen, Rian Marijnissen, Thijs van Kessel
POHO Veiligheid:	Wobine Buijs, Kees van Geffen, Thijs van Kessel, ambtenaren Veiligheid
Driehoek BW:	Sylvia Nip, Ester van Dijk, Hans Padmos
Afdelingshoofd:	Marrie van Rijn
Programmamanager:	Merlijn Kurvers
Beleid arbeidsmigranten:	Gerard Olthof

Extern overlegd met:

POHO Wmo:	Bestuurders in de regio Brabant Noordoost-oost
RAO BW+:	Ambtenaren in de regio Brabant Noordoost-oost
SMO Verdihuis:	Opdrachtnemer maatschappelijke opvang in de regio

Samenvatting

Vanaf september zijn er signalen ontvangen dat het aantal daklozen op straat toeneemt. Dit is een landelijk beeld, maar nu ook zichtbaar in de gemeente Oss. Oorzaken zijn de tekorten op de woningmarkt, het toenemend aantal dakloze arbeidsmigranten en het capaciteitstekort in de

maatschappelijke opvang. Hoewel het een complex, maatschappelijk probleem betreft, zijn er oplossingsrichtingen voor de korte termijn: 1. Het inkopen van extra nachtopvangplekken bij het Verdihuis, 2. Dienstverlening van Stichting Barka inkopen voor de begeleiding van arbeidsmigranten en 3. het uitvoering geven aan het plan 'Brede aanpak dak- en thuisloosheid'.